

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (sprawozdawca)

SSN Jan Górowski

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa- Naczelnika Urzędu Skarbowego w G.

przy uczestnictwie M. B. i S. B.

o wpis,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 22 czerwca 2005 r., kasacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w N. z dnia 30 września 2004 r., sygn. akt I Ca (...),

oddala kasację.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 17 maja 2004 r. Sąd Rejonowy w G. oddalił wniosek Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w G. o wpis hipoteki przymusowej w kwocie 51.141,80 zł w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej dla nieruchomości, której właścicielami na zasadzie wspólności ustawowej są S. B. i M. B.

W ocenie Sądu Rejonowego, zachodzi przeszkoda do wpisu skutkująca oddaleniem wniosku, ponieważ tytuły wykonawcze, którymi legitymował się wnioskodawca, wystawione są przeciwko dłużnikowi S. B., natomiast żądany wpis hipoteki przymusowej ma obciążać majątek objęty współwłasnością łączną dłużnika i jego żony, tj. S. B. i M. B. Zdaniem Sądu, podstawą hipoteki przymusowej na takiej nieruchomości może być jedynie tytuł wykonawczy wystawiony na oboje współmałżonków.

Apelację wnioskodawcy oddalił Sąd Okręgowy w N. postanowieniem z dnia 30 września 2004 r. Przyjmując za własne poczynione w sprawie ustalenia Sąd ten podzielił stanowisko Sądu Rejonowego odnośnie do tego, że administracyjny tytuł wykonawczy, jako podstawa wpisu hipoteki przymusowej, winien być wystawiony na oboje małżonków, jeżeli egzekucja ma być prowadzona zarówno z majątku wspólnego zobowiązanego i jego małżonka, jak i z majątków osobistych.

Postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżył kasacją wnioskodawca, jako podstawę kasacyjną wskazując naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 27c ustawy z dnia 17 czerwca 1966 roku o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2002 roku Nr 110. póź. 968 ze zm.) i niewłaściwe zastosowanie art. 109 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2001 roku Nr 124, póź. 1361 ze zm.), polegające na przyjęciu, że podstawą wpisu hipoteki przymusowej w księdze wieczystej obejmującej nieruchomości, będącą przedmiotem użytkowania wieczystego oraz na budynkach i innych urządzeniach, stanowiących odrębny przedmiot własności na zasadach wspólności ustawowej małżeńskiej podatnika i jego małżonka, może być jedynie administracyjny tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko obojgu małżonkom i naruszenie w tym zakresie przepisów art. 65 ust. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, art. 26, 29 § 1 i 34 § 1 i § 3 pkt 2 i § 4 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 137 poz. 926 ze zm.). W konkluzji wnosił o zmianę zaskarżonego postanowienia, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W obszernym wywodzie skarżący wykazywał, że publiczny charakter zobowiązań podatkowych wymaga stworzenia odpowiedniej ochrony prawnej ich wykonania. Taką ochronę stwarza art. 34 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 137, poz. 926 ze zm.; dalej – ordynacja), przewidujący możliwość zabezpieczenia zobowiązań podatkowych, zaległości podatkowych oraz odsetek za zwłokę hipoteką przymusową. Ordynacja przewiduje nadto w art. 34 § 3 pkt 2 możliwość objęcia hipoteką przymusową także nieruchomości stanowiącej przedmiot współwłasności łącznej podatnika i jego małżonka. Dopuszczalne jest zatem, zdaniem skarżącego, dokonanie wpisu hipoteki przymusowej na takiej nieruchomości na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego wyłącznie przeciwko podatnikowi. Takiej oceny podzielić jednak nie można.

Występujący w sprawie problem prawny nie jest nowy, a związane z nim problemy były przedmiotem wielu orzeczeń Sądu Najwyższego. W świetle bogatego orzecznictwa za utrwalony należy uznać pogląd, że podstawę wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości stanowiącej przedmiot współwłasności łącznej dłużnika i jego małżonka może stanowić jedynie tytuł wykonawczy wystawiony na oboje małżonków. Takie stanowisko zostało wyrażone m.in. w uchwałach z dnia 18 września 2002 r., III CZP 49/02 (OSNC 2003, nr 9, poz. 115), z dnia 8 października 2003 r., III CZP 68/03 (OSNC 2004, nr 12, poz. 191) oraz z dnia 18 marca 2005 r., III CZP 3/05 (dotychczas nie publ.). Takie stanowisko wyraził też Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2004 r., III CZP 33/04 (OSNC 2005, nr 3, poz. 43). W uzasadnieniu tych uchwał Sąd Najwyższy podkreślał, że zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych następuje w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jedn. tekst Dz. U. z 2002 r. Nr 110, poz. 968 ze zm.), wśród których zasadnicze znaczenie ma art. 27c, dodany ustawą z dnia 6 września 2001 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji i niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 1368). Zgodnie z tym przepisem, jeżeli egzekucja administracyjna ma być prowadzona zarówno z majątku wspólnego zobowiązanego i jego małżonka, jak i ich majątków osobistych, tytuł wykonawczy wystawia się na oboje małżonków. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że postępowanie dotyczące wpisu hipoteki przymusowej w księdze wieczystej traktowane jest tak jak postępowanie egzekucyjne, chociaż nie jest sposobem egzekucji i odbywa się na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego regulujących postępowanie wieczystoksięgowe, a jego skutkiem nie jest wyegzekwowanie roszczenia (por. powołaną wyżej uchwałę z dnia 8 października 2003 r., III CZP 68/03). Wpis hipoteki przymusowej ma na celu zabezpieczenie realizacji wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym. Podstawę zatem wpisu hipoteki przymusowej powinien stanowić taki sam tytuł, jaki uprawnia do prowadzenia egzekucji, a więc – zgodnie z art. 27 c ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji – tytuł wykonawczy wystawiony na oboje małżonków.

Nie można podzielić też prezentowanego w kasacji stanowiska, że jeżeli możliwe jest ustanowienie hipoteki przymusowej na nieruchomości wspólnej małżonków na podstawie decyzji organu podatkowego doręczonego wyłącznie dłużnikowi, to tym bardziej możliwe jest to w wypadku tytułu wykonawczego wystawionego na dłużnika. Stanowisko to nie uwzględnia różnicy pomiędzy hipoteką przymusową zwykłą a

hipoteką przymusową kaucyjną. W uzasadnieniu powołanej uchwały składu siedmiu sędziów wyjaśniono, że nieostateczna decyzja administracyjna może być podstawą wpisu hipoteki przymusowej, o której mowa w art. 110 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.; dalej – u.k.w.h.), to jest hipoteki kaucyjnej. Ustanowienie takiej hipoteki nie jest sposobem egzekucji i jego celem nie jest realizacja wierzytelności. Jest to zatem jedynie środek zabezpieczenia interesów fiskalnych Państwa. Po przekształceniu się w hipotekę przymusową zwykłą, a więc na podstawie tytułu wykonawczego, staje się dopiero gwarantem realizacji wierzytelności w stosunku do każdorazowego właściciela nieruchomości. Obok hipoteki przymusowej kaucyjnej w prawie podatkowym występuje także hipoteka przymusowa zwykła, dla powstania której wymagany jest tytuł wykonawczy (art. 35 § 2 ordynacji i art. 109 ust. 1 u.k.w.h.). Podstawę wpisu hipoteki przymusowej zwykłej mogą stanowić tytuły wykonawcze wydane zarówno w sądowym, jak i administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym. Jeżeli jednak stanowić mają podstawę wpisu na nieruchomości stanowiącej przedmiot współwłasności łącznej małżonków, niezbędne jest wystawienie tytułu wykonawczego na oboje małżonków.

Nie może się ostać także argument dotyczący szczególnej ochrony należności Państwa z tytułu należności podatkowych. Jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 18 marca 2005., a pogląd ten należy podzielić, prawo własności podlega ochronie przewidzianej zarówno w Konstytucji, jak i ustawach zwykłych. Hipoteka zaś, jako ograniczone prawo rzeczowe ustanawiane na rzeczy cudzej, prawo właściciela ogranicza. Gdyby przyjąć, że może być wpisana na wspólnej nieruchomości na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego tylko przeciw dłużnikowi, należałoby wyrazić zgodę na ograniczenie własności osoby, która nie jest stroną zobowiązania podatkowego. Takiego zaś ograniczenia nie uzasadnia nawet wzgląd na potrzebę ochrony wykonania zobowiązań podatkowych.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 393¹² k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przez zmianą wprowadzoną ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz.98), a to z uwagi na przepis art. 3 tejże ustawy.